

Sygn. akt VIII U 698/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2016 r. w Gliwicach

sprawy J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przydziale K. B.

o podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu

na skutek odwołania J. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 17 marca 2015 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż K. B. podlega jako pracownik płatnika składek J. Z. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 10 października 2014 r.,
- zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grażyna Łazowska

VIII U 698/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. Inspektorat w T. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 1, art. 38 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1442 ze zm.) stwierdził, że zainteresowana K. B. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 10 października 2014r. jako pracownik u płatnika składek J. Z..

W ocenie organu rentowego prowadzone w sprawie postępowanie wykazało, że celem zawartej umowy o pracę nie była wola świadczenia pracy i korzystania z tej pracy, lecz uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zatem umowa ta jako czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c. jest nieważna.

Płatnik składek w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o jej zmianę i uznanie, że od 10 października 2014 roku zainteresowana podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia u odwołującej. W uzasadnieniu wskazano, że w spornym okresie zainteresowana faktycznie świadczyła pracę w charakterze pracownika biurowego i nie jest jej winą, że musiała skorzystać ze zwolnienia lekarskiego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podtrzymując stanowisko zawarte w skarżonej decyzji. Nadto podniesiono, że zawarta umowa miała charakter pozorny, a z ostrożności procesowej, że jest sprzeczna z ustawą.

Zainteresowana przychyliła się do stanowiska odwołującej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Odwołująca prowadzi działalność gospodarczą – biuro rachunkowe pod firmą (...) „K.@b” z siedzibą w P. – gdzie zatrudniona była zainteresowana K. B.. Odwołująca wraz z mężem są także członkami zarządu w jednej z obsługiwanych przez biuro firm – (...) z siedzibą w B..

W biurze odwołującej M. B. pracowała na stanowisku serwisanta klimatyzacji oraz pomocy biurowej, I. Z. na stanowisku pracownika biurowego. W okresie spornym w obu biurach odwołująca zatrudniała, oprócz zainteresowanej, 5 osób na różnych stanowiskach. Troje spośród pracowników przebywało wówczas na zwolnieniu lekarskim i nie świadczyło pracy. Wynagrodzenie zasadnicze tych osób wahało się pomiędzy 1500zł-3000zł. brutto. W biurze na co dzień pojawiał się także G. B., mąż odwołującej. Nie jest on pracownikiem biura, jednakże dorywczo pomagał w bieżących czynnościach związanych z pracą biura, jak np. przygotowywanie dokumentów, dokonywanie drobnych napraw.

Zainteresowana o możliwości zatrudnienia u odwołującej dowiedziała się od jednej z jej klientów. Po ukończeniu stażu w (...) w B. zainteresowana wyraziła chęć zatrudnienia u odwołującej. Następnie zarejestrowała się w urzędzie pracy oraz odebrała odpowiednie skierowanie, celem zatrudnienia u odwołującej. Odwołująca, ze względu na przebywanie większości jej pracowników na zwolnieniu lekarskim, a także ze względu na chęć uzyskania dofinansowania z urzędu pracy, utworzyła miejsce pracy dla zainteresowanej. Dnia 10 października 2014 r. doszło do zawarcia umowy o pracę pomiędzy odwołującą a zainteresowaną. Tego samego dnia zainteresowana została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego w okresie od dnia zawarcia umowy. Zainteresowana w chwili zawierania umowy była w 7. miesiącu ciąży. Fakt ten nie był jednak przedmiotem rozmowy między zainteresowaną a pracodawcą.

Zainteresowana rozpoczęła pracę w dniu 11 października 2014 r. Pracowała w wymiarze 8 godzin dziennie, od godziny 8.00 do 16.00. Do jej zadań należała segregacja dokumentacji oraz wprowadzanie dokumentów do systemu księgowego. Dorywczym zajęciem zainteresowanej było ozonowanie klimatyzacji. Zainteresowana otrzymywała wynagrodzenie w wysokości 1700 zł brutto, przy czym ustalono dla niej także premię w wysokości 800zł brutto za obsługę klimatyzacji. W okresie zatrudnienia zainteresowanej biuro posiadało około 6 klientów. W spornym okresie w firmie w B. faktycznie świadczyły pracę 2 osoby, zaś w biurze w P. – odwołująca i zainteresowana. Odwołująca nadzorowała pracę zainteresowanej. W okresach, kiedy odwołująca chorowała, zainteresowana wykonywała pracę sama w biurze.

Zainteresowana pracowała praktycznie do dnia porodu, który nastąpił (...). Po przejściu zainteresowanej na zwolnienie lekarskie na jej miejsce odwołująca zatrudniła I. Z.. W styczniu 2016 roku zainteresowana powróciła do pracy w biurze. Odwołująca na chwilę obecną w dalszym ciągu prowadzi biuro, w którym obecnie zatrudnione są 3 osoby, w tym zainteresowana.

[dowód: akta rentowe, zeznania świadków: M. B., I. Z., G. B., przesłuchanie odwołującej i zainteresowanej].

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 1 i art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.), zwanej dalej ustawą systemową, pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Obowiązkowym ubezpieczeniom pracownicy podlegają od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania (art. 13).

Po myśli art. 8 pkt. 1 ustawy systemowej za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy.

O uznaniu stosunku łączącego dwie osoby za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy. Jak stanowi art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Konstytutywne cechy stosunku pracy to: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia.

Podleganie ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przywołanych przepisów wynika z prawdziwego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia umowy o pracę.

Celem ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych organ rentowy uprawniony jest do weryfikacji faktycznych podstaw nawiązania stosunku pracy i to na nim spoczywa – zgodnie z treścią art. 6 k.c. - ciężar wykazania okoliczności, z których wywodzi skutki prawne.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy uznał, że umowa o pracę zawarta pomiędzy odwołującą a zainteresowaną jest nieważna i jako taka nie stanowi tytułu ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy powołał się na podstawy nieważności określone w przepisach art. 83 § 1, art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów jest nieważne. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu osoba, która zawarła umowę o pracę dla pozorów, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (por. wyrok z dnia 4 lutego 2000 r., II UKN 362/99, OSNAPiUS 2001/13/ 449).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oświadczenie woli złożone jest dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych przy jednoczesnej chęci wprowadzenia w błąd innych osób lub organów. W wyroku z dnia 23 czerwca 1986 r. I CR 45/86 (nie publikowanym) Sąd Najwyższy zdefiniował pozorność jako wadę oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie woli nie wywołało skutków prawnych. W odniesieniu do umowy o pracę oświadczenia te zawierają określone w art. 22 k.p. elementy umowy o pracę - zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy i zobowiązanie pracodawcy do wypłacania wynagrodzenia - natomiast ich pozorność polega na tym, że strony nie zamierzają osiągnąć skutków wynikających z umowy o pracę. Przy ich składaniu obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć

pracy, a osoba figurująca jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 321/04, OSNP 2006 r. nr 11-12, poz. 190).

Zagadnienie pozorności umów o pracę jest jednak o tyle swoiste, że nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001 r., II UKN 258/00 OSNP 2002 r. nr 21, poz. 527). O ile zatem cywilnoprawna charakterystyka czynności prawnej pozornej wyczerpuje się we wskazaniu jej trzech koniecznych elementów, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, o tyle dla stwierdzenia pozorności umowy o pracę konieczne jest ponadto bezsporne ustalenie, że pracownik, który zawarł umowę o pracę faktycznie nie wykonywał obowiązków pracowniczych za wiedzą pracodawcy. [wyżej przywołany wyrok Sądu Najwyższego].

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że zainteresowana świadczyła pracę dla odwołującej. Potwierdziły to wszystkie słuchane w sprawie osoby, a organ rentowy w sposób skuteczny zeznań tych nie zakwestionował. Praca była wykonywana codziennie, osobiście, za wynagrodzeniem i pod bezpośrednim nadzorem J. Z.. Zainteresowana posiadała stosowne kwalifikacje do wykonywania powierzonych jej zadań.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że organ rentowy nie wykazał pozorności umowy o pracę ubezpieczonej.

Organ rentowy podniósł również, że umowa o pracę zainteresowanej jest nieważna jako sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy - art. 58 § 1 i 2 k.c.

Podkreślenia wymaga, że czynność prawna nie może jednocześnie zmierzać do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.) oraz być dokonana dla pozorów (art. 83 § 1 k.c.). Jak to wyżej wskazano, jeżeli umowa była przez strony wykonywana, nie można mówić o jej pozorności. Brak stwierdzenia pozorności umowy o pracę nie wyklucza możliwości badania, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa [wyrok Sądu Najwyższego z 18.03.2014r., II UK 374/13, Lex 1448332, z dnia 14.03.2001r., II UKN 258/00, OSNP 2002/21/527].

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

W ocenie organu rentowego, umowa o pracę zainteresowanej jest nieważna w rozumieniu powyższego przepisu, bowiem działanie zainteresowanej i odwołującej było nakierowane na uzyskanie świadczeń ubezpieczeniowych przy poniesieniu jak najniższych kosztów z tytułu należnych składek. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie jest ocena ważności umowy o pracę zainteresowanej.

Zdaniem Sądu, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie można podzielić zarzutu organu rentowego, przede wszystkim dlatego, że sam cel, jakim jest uzyskanie świadczeń ubezpieczeniowych nie jest naganny. Niewątpliwym jest, że w dacie zawierania umowy o pracę ubezpieczona była w ciąży, ale samo zatrudnianie kobiet ciężarnych nie jest zakazane.

Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą wówczas, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Natomiast czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, lecz w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane.

Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania. [wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.02.2012r., I UK 265/11, lex 1169836]. W orzecznictwie podnosi się, że umowie o pracę nie naruszającej art. 22 k.p. nie można stawiać

zarzutu zawarcia w celu obejścia prawa, nawet gdy jej cel dyktowany był wyłącznie chęcią uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest legalnym celem zawierania umów o pracę. Może ono nawet być głównym motywem nawiązania stosunku pracy, zamiast wykonywania pracy na innych podstawach prawnych. [wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.08.2007r., II UK 25/07, lex 957402, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13.12.2007r, II UK 211/07, lex 863994, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29.02.2012r., III AUa 1785/11 lex 1136105].

Mając powyższe na uwadze, Sąd nie znalazł również podstaw do uznania, że zawarcie umowy o pracę z zainteresowaną było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Trudno bowiem uznać, że kobieta w ciąży, która z tej przyczyny podejmuje pracę i faktycznie ją wykonuje naruszała zasady współżycia społecznego.

Reasumując: według oceny Sądu w dniu 10 października 2014r. doszło do zawarcia między zainteresowaną a odwołującą umowy o pracę, która nie była czynnością nieważną, zatem może stanowić podstawę do objęcia odwołującej ubezpieczeniami społecznymi.

Mając powyższe na uwadze, z mocy powołanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) SSO Grażyna Łazowska